

STRATEGIJA RAZVOJA - SUVREMENO PROMIŠLJANJE UČENIČKIH DOMOVA

ANĐELKO MRKONJIĆ
Filozofski fakultet u Zadru

UDK/UDC:
Izvorni znanstveni rad

Primljeno / Received
1995-01-14

Učenički domovi su nastali i razvijali se komplementarno sa školom kao odgojna institucija. Tijekom povijesti, pored odgojne, imali su naglašenu i socijalnu zadaću. Njihov temeljni cilj jest participacija u funkciji razvoja pojedinca i društva. To znači da su nastali na temelju individualnih i društvenih potreba. Ovaj temeljni cilj taksonomski je ekspliciran kroz: domovi u funkciji demokratizacije odgojnoobrazovnog sustava; domovi u funkciji efikasnije organizacije i ostvarivanja zadaća srednjeg školstva; domovi u funkciji razvoja omladinskog turizma.

Potrebe za domovima naročito dolaze do izražaja za vrijeme i nakon revolucionarnih i ratnih gibanja. To dolazi do izražaja i u Republici Hrvatskoj za vrijeme Domovinskog rata, a to je očekivati i tijekom narednih perioda. U tom pravcu valja usmjeriti društvenu akciju i to u izgradnji mreže domova i njihova pedagoškog osmišljavanja.

Uvod

Domovi se javljaju u sklopu školskog sustava s pojavom škola.¹ Oni, dakle, korespondiraju nekako s pojavom i razvojem škole, a njihova djelatnost je bila povezana s konkretnim uvjetima u određenom vremenu i prostoru. Intenzivniji razvoj učeničkih domova dolazi do izražaja u feudalnom društvenom uređenju. U ranom srednjem vijeku (V. do VII. st.) uz samostanske škole, koje su pohađala djeca opredijeljena za svećenička zvanja, organizirani su domovi. S vremenom se u samostanima školuje i druga mladež, pa se u njima osnivaju dva odjela:

a) interni, namijenjen mladeži koja se opredijelila za svećenička zvanja. Tu im je osiguravana *prehrana, stanovanje, učenje s podukom*. To možemo smatrati pojavom internata, odnosno domova učenika.

---

¹ Anita KLAPAN, Retrospektiva nastanka i razvoja domova u svijetu, *Napredak* 1933/4, str. 471.

b) eksterni, vanjski, za djecu koja će biti svjetovnja, koji će obnašati činovničke i druge društvene funkcije.²

Sukladno naznačenom, *domovi su nastali temeljem društvenih potreba*, odnosno u funkciji kadrovkse reprodukcije određenih znanja i zanimanja, poglavito svećenstva i činovništva.

Pored ovih, tijekom povijesti *otvaraju se domovi za siromašnu, bolesnu, napuštenu i djecu sa sličnim karakteristikama*, što je, prema povijesnim izvorima, osobito došlo do izražaja u 18. stoljeću. Ti su domovi imali posebno izraženu socijalnu - azilantsku komponentu. Ovu socijalnu atribuciju, domovima svih vrsta, pa tako i srednjoškolskim učeničkim domovima, pridodavalo se do danas. Međutim tu valja diferencirati domove s obzirom na zadaće i strukturu korisnika domskih usluga.

Dakle, domska pedagogija ima svoj početak u organizaciji škola što su ih osnivali jezuiti - isusovci, ili, pače, drugi crkveni redovi. Tako danas u recentnim leksičkim izvorima nalazimo odrednice, pa se kaže da je dom učenika, odgojno-obrazovna organizacija u kojoj se osigurava smještaj, prehrana, odgojni rad, učenje, kulturni, zabavni i športski život za učenike koji pohađaju školu van mjesta njihovog stalnog boravka.³

Teleologijsko-taksonomske odrednice domova

U okvirnom programu odgojno-obrazovnog rada u učeničkim domovima Republike Hrvatske stoji: "Cilj srednjeg školstva je obrazovanje, odgoj i osposobljavanje mladeži za profesionalni rad, uz stalno razvijanje tjelesnih i intelektualnih sposobnosti, te kulturnih i odgojnih potreba.

Zadaća učeničkih domova je ostvarivanje ovog općeg cilja. Osnovni preduvjet za ostvarenje općeg cilja je osiguranje općih pedagoških uvjeta za što je odgovorna ustanova".⁴ Međutim, držimo da je ova teleologijsku odrednica dosta manjkava. Stoga ističemo našu teleologijsku odrednicu, koja glasi: Cilj učeničkih domova jest participacija u funkciji razvoja:

- a) pojedinca - humanistički ciljevi (unutarnji, pojedinačni, pedagogij-ski);
- b) društva - socijalni i ekonomski ciljevi (vanjski, globalni).

Ovaj temeljni cilj domova taksonomski se može razraditi na zadatke s obzirom na njihovu namjenu. U tom smislu možemo reći da su domovi polivalentne institucije koje se očituju u slijedećem:

- a) to su obrazovne ustanove u kojima je zastupljeno učenje i poučavanje;
- b) to su odgojne ustanove čiji se ciljevi i zadaci realiziraju kroz organizirane oblike slobodnih aktivnosti;
- c) to su socijalne ustanove, jer omogućavaju daljnje obrazovanje učenicima iz ruralnih sredina, te izjednačavaju obrazovne šanse mladih, s obzirom na to da društvo participira njihovu djelatnost;

² Mate ZANINOVIĆ, *Opća povijest pedagogije*, Zagreb, Školska knjiga 1988, str. 52.

³ *Pedagoška enciklopedija*, 1, Beograd, Zagreb, ..., 1989, str. 146.

⁴ *Programske osnove odgojno-obrazovnog rada u učeničkim domovima*, Zagreb, 1993, str. 5.

d) to su odgojne organizacije koje su u funkciji razvoja cjelovite ličnosti, a posebno učenika iz insuficijentnih obitelji i ratom ugroženih;

e) to su ustanove koje svojom djelatnošću doprinose racionalizaciji, efikasnosti, ekonomičnosti i podizanju kvaliteta obrazovnog sustava;

f) to su turističko-komercijalne ustanove koje su u funkciji razvoja omladinskog turizma, koji je inače sada u krizi.

Ako se poslužimo deduktivnim putem, odnosno našom recentnom legislativom, uočiti ćemo nove sastavnice domova. Tako na primjer za srednjoškolske domove stoji: "Učenički dom organizira smještaj i prehranu, odgojnoobrazovni rad, kulturne i druge aktivnosti učenika. Djelatnost učeničkog doma dio je djelatnosti srednjeg školstva i s njom je programski povezan."⁵ Iz tog članka zakona vide se nove odrednice, odnosno zadaće učeničkih domova, kao i njihova integracija u sustav srednjeg školstva.

Dugoročno planiranje ovih institucija valja temeljiti na deduktivnom pristupu, dok srednjoročno i kratkoročno planiranje temeljiti na induktivnom metodologijskom pristupu.

Polazna teza

Postanak domova, njihova uloga u prošlosti i danas, kakvi nad domovi trebaju s obzirom na organizaciju, programsku strukturu i sl., pitanja su, pored ostalih, na koja ćemo pokušati odgovoriti. U promišljanju se, koristio induktivni metodologijski pristup u okviru deduktivnih odrednica, s temeljnim polazištem - *analize potreba* i to:

- a) individualnih,
- b) skupnih i
- c) društvenih, globalnih,

Potreba za domovima kroz povijesnu retrospektivu

Već je istaknuto da se potrebe za domovima prvotno javljaju kod svećeničkog staleža. Potom se otvaraju domovi za djecu i omladinu sa specifičnim karakteristikama, iz čega su proizišle i specifične potrebe (za siromašne, bolesne, nemoćne, napuštene, etc.).

Posebno se povećavaju potrebe za domovima tijekom i nakon rata. Tako su se povećale potrebe, što je i očekivati, nakon Drugog svjetskog rata. I u gradu Zadru u tom periodu otvaraju se domovi i to:

- 1944. g. otvara se Dom zadarske Gimnazije.

- U ožujku 1945. počinje djelovati Dječji dom "Vladimir Nazor", u kojem borave djeca predškolske i školske dobi do 12. godine života, a bilo ih je smješteno 132.

⁵ Zakon o srednjem školstvu, *Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture R. Hrvatske*, br. 2. Zagreb 1992, čl. 40.

- 1952. godine otvara se Dom Učiteljske škole, u kojem borave učenici Učiteljske škole, pa i Gimnazije.

- Iste godine otvara se dom Industrijske škole.

Krajem pedesetih godina dolazi do integracije domova. Tako se 1962. osniva Đački dom "I. L. Ribar", a 1964. g. dolazi do fuziranja Dječjeg doma s domom "I. L. Ribar", te takvo stanje ostaje do danas, a posebno se izdvaja i organizira Studentski dom. Za ilustraciju navodimo strukturu s obzirom na domicil Doma zadarske Gimnazije s početka školske 1952/53. godine (tabela 1).

Tabela 1 *Učenička populacija Doma zadarske Gimnazije školske 1953/54. godine s obzirom na domicil*

D o m i c i l	broj učenika
Kotar Zadar (kopneni dio)	50
Kotar Zadar (otočni dio)	68
Kotar Benkovac	27
Kotar Šibenik	14
Kotar Korčula	10
Kotar Drniš	10
Kotar Split	11
Iz ostalih kotareva	39
S v e g a	228

Ovaj trend razvoja domova nakon Drugog svjetskog rata potaknut je potrebama skrbi za mladež ugroženom ratnim posljedicama. Ta potreba je bila izraženija do polovice sedamdesetih godina, dakle, oko trideset godina poslije rata, što prikazujemo u tabeli 2. za područje Hrvatske.⁶

Tabela 2. *Podaci o domovima učenika*

Godina	Broj domova	Broj učenika u domovima
1946.	407	
1951.	261	
1960.	135	14.155
1966.	80	10.768
1970.	74	10.815
1974.	73	10.443
1977.	61	9.220
1980.	56	8.746
1983.	58	8.300

⁶ Vladimir ROSIĆ, *Domski odgoj*, Pula, Istarska naklada, 1986, str. 91.

Komparacijom i aplikacijom ovih potreba i trendova u sadašnjim našim okolnostima, možemo zaključiti: da danas ovaj Domovinski rat završi, do 2.030 godine bit će izražena potreba za domovima, zbog posljedica Domovinskog rata, o čemu valja ozbiljno promišljati.

Domovi u funkciji demokratizacije odgojnoobrazovnog sustava

U ovom diskursu pod demokratizacijom podrazumijevamo participaciju što većeg broja društvenih subjekata (pojedinci, skupine, slojevi, stranke, klase...) u svim društvenim procesima, i to u svim podsustavima društva, pa tako i u odgoju i obrazovanju.

Polazimo od pretpostavke da je izgradnja novog demokratskog i pluralističkog (nasuprot monističkom) društva pretpostavka demokratskim procesima i u tom smislu mijenama u edukacijskom sustavu. Temeljni principi demokratizacije edukacije jesu:

a) jednaka dostupnost svih vrsta i razina edukacije, pod jednakim uvjetima svim interesima (bez obzira na spol, dob, stranačku i klasnu pripadnost, vjeroispovjest, nacionalnu pripadnost, boju kože, itd.);

b) time demokratizacija tendira od elitne (shvaćene kao dostupne samo za privilegirane pojedince, skupine, slojeve ili klase) ka masovnoj edukaciji, temeljene na mogućnosti i sposobnostima pojedinca;

c) osiguravanje uvjeta za zadovoljavanje društvenih (globalnih) obrazovnih i kadrovskih potreba, a isto tako zadovoljavanje individualnih (pojedinačnih) obrazovnih potreba i aspiracija, što znači da svaki učenik i odrasli polaznik maksimalno razvije svoje potencijale.

U institucionalnoj strukturi odgojnoobrazovnog sustava *domovi su institucije u kojima se najočitije ostvaruje načelo demokratizacije*, jer se putem učeničkog i studentskog standarda (stipendiranjem, kreditiranjem i subvencioniranjem) realizira minimalizacija socioekonomskih faktora (izjednačavanje obrazovnih šansi), a maksimaliziraju rezultati edukacije kao faktor obrazovne promocije.

Domovi u funkciji efikasnije organizacije i ostvarivanja zadaća srednjeg školstva⁷

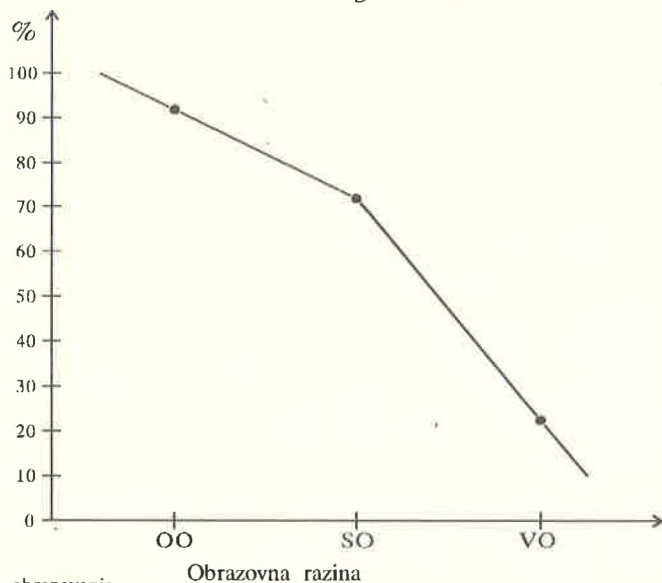
Kao polazište analize potreba za domovima i struktorom njihove djelatnosti možemo uzeti jedan od parametara valjanosti školskog sustava (pa tako i srednjeg) - njegovu efikasnost, koju promatramo na temelju komparativne analize, tj. utvrđivanja i diferencijacije između inputa i outputa upisnog kontigenta⁸ (slika 1).

⁷ Anđelko MRKONJIĆ, *Đački domovi u funkciji efikasnije organizacije srednjeg školstva, Domske dijagonale*, br. 7, Rijeka 1990.

⁸ I s t i, *Obrazovanje - rezultati i kriza, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 28 (5) 1988/89.

Za ovu analizu rezultati su uzeti iz prošlog reformskog perioda (od druge polovice sedamdesetih do kraja osamdesetih godina). Prema tim podacima osnovnu školu ne završi 10% učenika, srednju oko jedne trećine. Prema istom izvoru podataka visoko obrazovanje još je neefikasnije. U redovitom roku studij završava oko 20% studenata. No, ako našu pažnju usmjerimo na segment srednjeg školstva, onda možemo reći da je ono po svojim rezultatima na razini dopuštenoga.

Slika 1: *Efikasnost obrazovnog sustava*

OO = osnovno obrazovanje,

SO = srednje,

VO = visoko obrazovanje

Domovi učenika imaju u školskom sustavu višeznačnu ulogu. Oni pridonose poboljšanju efikasnosti školstva, a srednjeg poglavito, što potvrđuju naše višegodišnje opservacije komparacijom rezultata koji postižu učenici domova, a o tome dr. V. Rosić kaže: "Poznata je činjenica neđutim, da u većini slučajeva učenici smješteni u domu postižu bolje rezultate u školi od svojih vršnjaka".⁹

U daljnjem promišljanju možemo naglasiti da domovi predstavljaju rješenja za dokidanje socijalnih razlika u školovanju, jer osiguravaju polaznicima iz udaljenih mjesta, ruralnih sredina i lošijih materijalnih mogućnosti uključivanje u školski sustav.

Naredni moment koji je potrebno istaći sastoji se u doprinosu tih institucija kadrovskoj reprodukciji, poglavito u onim granama i djelatnostima koje nisu konjunkturane, odnosno koje oskudijevaju sa stručnim kadrom, a u

⁹ Vladimir ROSIĆ, *Domski odgoj*, Pula, Istarska naklada, 1986, str. 40.

pravilu je to srednji stručni kadar. Potom valja istaknuti značenje tih institucija u modeliranju mreže srednjih škola, s tendencijom stvaranja optimalnog mrežnog modela, za što se inače zalažemo.¹⁰

U slučaju nepotpune uporabe kapaciteta, namjenjuju se polaznicima seminara, tečajeva, simpozija, zimskih i ljetnih škola koje se organiziraju u funkciji permanentnog obrazovanja i osposobljavanja.¹¹

Prostorna udaljenost između mjesta boravka i škole implicira problem učenika putnika. U tom kontekstu možemo podsjetiti da u svakom mjestu (selu, predgrađu ili gradskom kvartu) postoji osnovna škola, koja je, dakle, u blizini objekata za stanovanje učenika. Tu je potreba za putovanjem učenika minimalna, izuzev nekih brdskih, otočnih i zagorskih sredina.

Srednje škole locirane su u općinskim središtima (ovdje se misli na bivše općine) i gradovima. Tu je izraženija potreba za putovanjem od mjesta boravka do škole. Držimo da je i to jedan od uzroka značajnoj diferencijaciji u efikasnosti osnovnog i srednjeg školstva prikazanog na slici 1. U tom smislu, domovi su institucije kojima se rješava problem prostorne udaljenosti između mjesta boravka i škole, jer je neracionalno, neefikasno i nekvalitetno da se u svakom mjestu (općini) realiziraju programi svih struka. Prema podacima koje smo dobili empirijskim istraživanjem, oko 59% učenika pohađa školu u mjestu stalnog boravka, a 41% su učenici - putnici.¹² Ova spoznaja usložnjava i negativno se odražava na sveukupne odgojnoobrazovne rezultate u srednjem školstvu.

Prema nekim procjenama svakodnevno u grad Zagreb dolazi od 5500 do 6000 učenika putnika koji su po dolasku, prije i poslije nastave do povratka kući prepušteni ulici i kolodvoru, zato što srednje škole ne posjeduju prostor koji bi bio namijenjen takvim učenicima, gdje bi se organizirano okupljali. Jasno je da je ovdje riječ o odgojnoj refleksiji situacije. Stanje je, po našem mišljenju, moguće ublažiti organizacijom adekvatne mreže učeničkih domova. Evo jednog iskaza tog učenika - putnika: "Što znači biti učenik - putnik? Rano ustaje, putuje svakodnevno po nekoliko sati, u školi boravi u prosjeku oko 6 sati. Kod kuća valja učiti nekoliko sati. Zar to nije odviše naporno - dva radna vremena za mladež. A biti podstanar danas? I to je skupo i pretežno nepovoljno za učenike i njihove roditelje." Još jednom ponavljamo da rješenje vidimo u domovima.

Slična rješenja nalazimo i u drugim zemljama. U tu svrhu ćemo istaknuti primjer iz Njemačke. Tamo učenik koji izabere deficitarno zanimanje u određenom pogonu zaključuje ugovor o obrazovanju za potrebe pogona, a time ostvaruje pravo na: mjesečnu naknadu od 100 do 160 maraka (što ovisi o postignutim rezultatima u svladavanju teorijske i praktične nastave), osobna zaštitna sredstva, udžbenike koje dobiva u školi, smještaj i prehranu u

¹⁰ Anđelko MRKONJIĆ, *Činioci kvaliteta srednjeg obrazovanja*, Zagreb, Školske novine, 1993, str. 50-57.

¹¹ *Programske osnove odgojno - obrazovnog rada u učeničkim domovima*, Zagreb, 1993, str. 4.

¹² Anđelko MRKONJIĆ, *Pedagoško - andragoški činioci kvaliteta srednjeg obrazovanja*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet Sarajevo, 1988, str. 218.

učeničkom domu, naravno ako to želi, tj. ako ne može putovati od roditeljskog doma do škole i pogona.

Cilj učeničkih domova kao integralnog dijela srednjeg školstva, nije samo u funkciji obrazovne efikasnosti, već i u formiranju cjelovite ličnosti. Jer uz sintagmu obrazovan, treba dodati i odgojen, što potvrđuje naša svakodnevna praksa. Diploma bilo koje škole može biti indikator, a ne i sama potvrda željenog stanja. Stoga je potrebno u domovima razraditi takve programe koji će, pored primarnih potreba (smještaj i prehrana), zadovoljavati i one sekundarne: kulturološke, zabavne, športske, vjerske i druge potrebe.

Domovi u funkciji razvoja turizma mladih

U ovom promišljanju može se poći od *Programskih osnova odgojnoobrazovnog rada u učeničkim domovima*, gdje stoji da "učenički domovi imaju posebno značenje za smještaj, odgoj i obrazovanje učenika naših djelatnika u dijaspori. Domovi mogu uspješno organizirati boravak Hrvatske mladeži iz dijaspore tijekom ljetnih mjeseci, koji bi imao za cilj upoznavanje s Hrvatskom povijesti, umjetnosti, kulturom i civilizacijskim stečevinama".¹³ Ovu odrednicu možemo dovesti u svezu s *Preporukom Prosvjetnog savjeta Hrvatske* iz 1983. godine o provođenju organiziranih aktivnosti djece i omladine tijekom ljetnih, zimskih i proljetnih praznika.¹⁴ Međutim, od dana obznane Preporuke do danas nema nekih posebnih reakcija u njenoj realizaciji. S obzirom na to da ovom segmentu odgojnoobrazovnog rada, te ulozi domova u njemu pridajemo značajnu ulogu, nastojimo ponovno aktualizirati ideju o provođenju organiziranih aktivnosti djece i omladine tijekom ljetnih, zimskih i proljetnih praznika i u vrijeme tjednog odmora (dani vikenda i sl.).

Mogući kapaciteti za ovu svrhu su : odmarališta, škole, vrtići, dječji domovi, *domovi učenika* i studenata, društveni domovi i dr., koji u pojedinim godišnjim intervalima stoje neiskorišteni.

U suvremenom promišljanju promjena školstva može se poći od pretpostavke da škola (učionica) nije niti može biti jedino mjesto ostvarivanja zadaća odgoja i obrazovanja. Stoga smo na tragu promišljanja o pokretnoj edukaciji koja je usmjerena na prevladavanje dualizma školskog i izvanškolskog odgojnoobrazovnog utjecaja.

I sama činjenica da se smanjuje čovjekov radni vijek, broj radnih dana u godini i radnih dana i sati u tjednu (carstvo nužnosti) i da obrnuto proporcionalno raste slobodno vrijeme (carstvo slobode), obvezuje sve društvene faktore koji se bave pitanjima odgoja i obrazovanja, posredno ili neposredno, da se angažiraju u ovom pravcu. Jer mladi osjećaju potrebu za

¹³ *Programske osnove odgojnoobrazovnog rada u učeničkim domovima*, Zagreb, Zavod za školstvo, 1993, str. 4.

¹⁴ Preporuka o provođenju organiziranih aktivnosti djece i omladine u toku ljetnih, zimskih i proljetnih odmora, *Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske*, br. 4, Zagreb 1983.

većom socijalizacijom i dinamičkim načinom življenja, potrebu za kretanjem. Međutim, u isto vrijeme neki nas podaci upozoravaju da opada broj ljetovališta, zimovanja i turizma mladih. Malo je ponuda za njih. Nema jeftinijih, organiziranijih izleta, pohoda, ekskurzija, a posebno ih nema u danima odmora - kada škole ne rade.

Ovaj oblik odgojnoobrazovnog rada nije dovoljno istražen. I sam uvid u pedagošku literaturu upozorava da smo tu vrlo oskudni. Iz toga proizlazi i sljedeća konstatacija, da se ovim oblicima rada bavi vrlo mali broj stručnjaka, pa je prisutna površnost i improvizacije koje rezultiraju grješcima.

Istraživanje i pedagoško osmišljavanje domova

S respektabilnom dozom sigurnosti može se prihvatiti stav da se domovima kao institucijama školskog sustava bavi vrlo mali broj istraživača. O tome nam svjedoče istraživački projekti, te objavljeni radovi. U tom smislu su domovi u cijelosti zanemareni. Istraživački projekti pretežno su utemeljeni u segmentu osnovnog školstva, veoma malo u srednjem, skoro nikako u visokom, a u domovima još manje. Stoga je razumljivo da o domovima nemamo recentnih studija, monografija, članaka i ostalih radova.

Ako prihvatimo tezu da postoji pozitivna koleracija između istraživačkih zahvata, publiciranih radova, s jedne strane, te sveukupnih edukacijskih rezultata u pojedinom segmentu odgojnoobrazovnog sustava, s druge strane, onda nam postaje jasno koliki se sve potencijali (koji su još uvijek na žalost u latentnom stanju) kriju u domovima, kao mogući faktori za postizanje sveukupnih edukacijskih rezultata odgojnoobrazovnog sustava. Stoga se zalažemo da bi bilo nužno poticati i posebno stimulirati znanstvenoistraživačke projekte iz ovog područja, kao prioritete.

Umjesto zaključka

Tema je vrlo složena i osjetljiva. U njenoj elaboraciji pokušalo se samo rasvijetliti prvi korak - ispitivanje potreba. Nakon toga logično slijede: planiranje i programiranje, organizacija i osiguravanje relevantnih pretpostavki, zatim realizacija programa i, kao posljednji korak, realizacija učinjenoga.

Literatura:

- KLAPAN Anita (1993): Retrospektiva nastanka i razvoja domova u svijetu, *Napredak*, br. 4. Zagreb.
- MRKONJIĆ Anđelko (1984) : Zašto opada omladinski turizam, *Školske novine*, br. 32.
- MRKONJIĆ Anđelko - BONGI F (1987) : Organizirani odmor djece i omladine, *Život i škola*, br. 3, Osijek.

- MRKONJIĆ Anđelko (1989): *Činioci kvaliteta srednjeg obrazovanja*, Zagreb, Školske novine.
- MRKONJIĆ Anđelko (1989): *Obrazovanje - rezultati i kriza, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 28 (5)
- MRKONJIĆ Anđelko (1990) : *Đački domovi u funkciji efikasnije organizacije srednjeg školstva, Domske dijagonale*, br. 7, Rijeka.
- Pedagoška enciklopedija*, 1, Beograd, Zagreb..., 1989.
- Programske osnove odgojno-obrazovnog rada u učeničkim domovima*, Zagreb, Zavod za školstvo, 1993.
- ROSIĆ Vladimir (1986): *Domski odgoj*, Pula, Istarska naklada.
- ZANINOVIĆ Mate (1988): *Opća povijest pedagogije*, Zagreb, Školska knjiga.
- Zakon o srednjem školstvu, *Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture R. Hrvatske*, br. 2, Zagreb 1992.

Anđelko Mrkonjić: STRATEGY OF DEVELOPMENT - CONTEMPORARY
THOUGHTS ON SECONDARY SCHOOL RESIDENCE HALLS

S u m m a r y

Residential halls came into existence and developed complementarily with schools as institutions of education. Throughout history, alongside their educational role they also had a social function. Their basic purpose was to participate in the upbringing of both the individual and his society. This testifies that they came into existence as a response to both individual and social needs. The author taxonomically explicates this basic purpose by tackling the following issues: residential halls as functioning within the democratization of the pedagogical-educational system; the role of residential halls in realizing the aims of secondary education and making its organization more efficient; the place of residential halls in the development of youth tourism.

There is a special needs for residential halls during and after times of revolutionary changes and war. This has been the case in the Republic of Croatia during the present war and is to be expected in the near future. Certain undertakings by society at large ought to be aimed in the direction, of constructing a network of residential halls and giving them a proper educational function.